

Υπόθεση C-103/21

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

18 Φεβρουαρίου 2021

Αιτούν δικαστήριο: Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen
(Ιταλία)**Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:**

9 Φεβρουαρίου 2021

Προσφεύγων:

SG

Καθής:

Αυτόνομη επαρχία Bolzano

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Συμβατότητα με την εσωτερική αγορά ενισχύσεως για υδροηλεκτρικούς σταθμούς η οποία χορηγείται για στάνες και καταφύγια χωρίς σύνδεση στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας· νομιμότητα της μειώσεως της ενισχύσεως από τις εθνικές αρχές μετά τη λήξη ισχύος του καθεστώτος ενισχύσεως της Ένωσης

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, άρθρο 267 ΣΛΕΕ, ιδίως:

Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή το άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 248 της 24.9.2015, σ. 9) (στο εξής: κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589)

Απόφαση της Επιτροπής, της 25ης Απριλίου 2012, σχετικά με τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων κατά τα άρθρα 107 και 108, ΣΛΕΕ SA.32113 (10/N)

(2013/C 1/02) (EE 2013, C1, σ. 7) (στο εξής: απόφαση περί ενισχύσεων SA.32113)

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016 η ισχύς της εγκεκριμένης με την απόφαση της Επιτροπής SA.32113 (2010/N) της 25ης Ιουλίου 2012 ενισχύσεως, ανερχόμενης σε ποσοστό 80% και χορηγηθείσας για την κατασκευή μικρών υδροηλεκτρικών σταθμών με σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για ίδια χρήση από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε στάνες και καταφύγια ορεινών περιοχών των Άλπεων, των οποίων η σύνδεση στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας είναι ανέφικτη χωρίς εύλογη τεχνική και οικονομική επιβάρυνση;
2. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως επί του ερωτήματος αυτού:
  - 2.1 Πρέπει στη συνέχεια να εξετασθεί επιπροσθέτως αν το άρθρο 20 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 έχει την έννοια ότι, σε περιπτώσεις καταχρηστικής εφαρμογής ενισχύσεων, η Επιτροπή οφείλει να εκδώσει απόφαση ανακτήσεως πριν από την παρέμβαση των κρατικών αρχών;
  - 2.2 Πρέπει να ελεγχθεί αν η προαναφερθείσα ενίσχυση είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι στοχεύει στην προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων, ή αν ενδέχεται να προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού και να επηρεάσει αρνητικά τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Άρθρο 107, παράγραφος 1, και παράγραφος 3 στοιχείο γ', και άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ

Άρθρο 1, στοιχεία α', γ', στ', ζ', άρθρο 4, παράγραφος 3, άρθρο 9, παράγραφοι 3 και 4, άρθρο 20 και αιτιολογική σκέψη 28 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589

Άρθρο 4, παράγραφος 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', και παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 794/2004, της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999, του Συμβουλίου, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ 2004, L 140, σ. 1)

Άρθρο 41, παράγραφος 7, στοιχείο α', παράγραφος 8 και παράγραφος 9, του κανονισμού (ΕΕ) 651/2014, της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ'

εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης (ΕΕ 2014, L 187, σ. 1) (Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά Κατηγορία [ΓΚΑΚ], στο εξής: κανονισμός (ΕΕ) 651/2014)

Σημεία 6, 97 και 98 της απόφασης περί ενισχύσεων SA.3211

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Επαρχιακός νόμος της 7ης Ιουλίου 2010, αριθ. 9 «Διατάξεις στον τομέα της εξοικονόμησης ενέργειας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της προστασίας του περιβάλλοντος», που δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της περιφέρειας της 3ης Αυγούστου 2010, αριθ. 31, όπως ισχύει (στο εξής: επαρχιακός νόμος αριθ. 9)

Απόφαση του εκτελεστικού συμβουλίου της αυτόνομης επαρχίας της 8ης Νοεμβρίου 2010, αριθ. 1804, που δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της περιφέρειας της 13ης Νοεμβρίου 2012, αριθ. 46 (στο εξής: απόφαση του εκτελεστικού συμβουλίου της αυτόνομης επαρχίας αριθ. 1804)

Πραγματικά περιστατικά και πορεία της διαδικασίας

- 1 Ο ασκών το ένδικο μέσο (Rekurs) (στο εξής: προσφεύγων) είναι ιδιοκτήτης στάνης που, λόγω της απομακρυσμένης περιοχής στην οποία βρίσκεται, δεν είναι συνδεδεμένη με το δημόσιο δίκτυο ηλεκτρισμού.
- 2 Με τον νόμο της αυτόνομης επαρχίας αριθ. 9 θεσπίστηκε ενίσχυση, ανερχόμενη σε ποσοστό 80%, για την κατασκευή υδροηλεκτρικών σταθμών με σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για ίδια χρήση από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε στάνες και καταφύγια, των οποίων η σύνδεση στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας είναι ανέφικτη χωρίς εύλογη τεχνική και οικονομική επιβάρυνση.
- 3 Το εν λόγω καθεστώς ενισχύσεως εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (στο εξής: Επιτροπή) στις 25 Ιουλίου 2012 με την απόφαση περί ενισχύσεων SA.32113.
- 4 Βάσει αυτού του καθεστώτος ενισχύσεων, ο προσφεύγων αιτήθηκε στην αρμόδια αρχή της καθής τη χορήγηση ενισχύσεως για έργο με αντικείμενο την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από υδροηλεκτρική ενέργεια. Η παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια προοριζόταν για την κάλυψη ιδίων αναγκών.
- 5 Με απόφαση της αρμόδιας αρχής της 31ης Αυγούστου 2018 χορηγήθηκε στον προσφεύγοντα ενίσχυση ποσού 115 011 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στο 80% των επιλέξιμων δαπανών ύψους 143 764,02 ευρώ.
- 6 Στις 27 Απριλίου 2020 η αρμόδια αρχή ανακάλεσε μέρος της ενισχύσεως που είχε χορηγηθεί. Κατά την αρμόδια αρχή, η ισχύς του καθεστώτος ενισχύσεων SA.32113 είχε λήξει στις 31 Δεκεμβρίου 2016, το εκτελεστικό συμβούλιο της

αυτόνομης επαρχίας τροποποίησε τα κριτήρια χορηγήσεως και ο κανονισμός 651/2014 μείωσε το μέγιστο ποσό από 80% σε 65% των επιλέξιμων δαπανών.

- 7 Βάσει των νέων κριτηρίων, οι επιλέξιμες δαπάνες καθορίστηκαν στο ποσό των 142 468 ευρώ και υπολογίστηκε ενίσχυση ύψους 65%, ήτοι 92 604 ευρώ. Συνεπώς, μέρος της ενισχύσεως, ύψους 22 406,80 ευρώ, ανακλήθηκε και δόθηκε εντολή για την καταβολή της εκ νέου υπολογισθείσας ενισχύσεως.
- 8 Ακολούθως, ο προσφεύγων άσκησε ένδικο μέσο (Rekurs) (στο εξής: προσφυγή) ενώπιον του αιτούντος διοικητικού δικαστηρίου με αίτημα να ακυρωθεί η δυσμενής διοικητική πράξη και συγκεκριμένα η μερική ανάκληση αυτής (στο εξής: προσβαλλόμενη πράξη).
- 9 Ο προσφεύγων στηρίζει την προσφυγή του σε έξι λόγους με τους οποίους, κατά το μέρος που συναρτώνται με το δίκαιο της Ένωσης, ισχυρίζεται, μεταξύ άλλων, τα εξής:
  - Η ενίσχυση δεν είναι παράνομη, καθόσον δεν πρόκειται περί κρατικής ενισχύσεως που δεν είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Η ενίσχυση που χορηγήθηκε αποκλειστικά με σκοπό την τροφοδοσία της στάνης για ίδια χρήση δεν προκάλεσε στρέβλωση του ανταγωνισμού εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ούτε επηρέασε τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.
  - Η εξουσία να αποφασίσει για το αν η χορήγηση ενισχύσεως πρέπει να κηρυχθεί παράνομη και να ανακτηθεί δεν ανήκει στην καθής, αλλά αποκλειστικά στην Επιτροπή.
  - Η καθής παραβίασε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου, καθόσον κατά την ημερομηνία χορηγήσεως της μερικώς ανακληθείσας ενισχύσεως ο κανονισμός (ΕΚ) 651/2014 βρισκόταν σε ισχύ ήδη από την 1η Ιουλίου 2014, ήτοι επί τέσσερα έτη και πλέον. Ο προσφεύγων δεν θα είχε πραγματοποιήσει την επένδυση χωρίς το κίνητρο της εγκεκριμένης ενισχύσεως.
- 10 Η καθής ζητεί την απόρριψη της προσφυγής.
- 11 Υποστηρίζει ότι επρόκειτο περί παράνομης κρατικής ενισχύσεως, δεδομένου ότι το καθεστώς ενισχύσεως SA.32113 είχε ακυρωθεί στις 31 Δεκεμβρίου 2016 και, ως εκ τούτου, η ενίσχυση στερείτο νομικής βάσεως. Επιπλέον, η ενίσχυση αντίκειται στον κανονισμό (ΕΕ) 651/2014. Ως εκ τούτου, έπρεπε να προσαρμοστεί στον εν λόγω κανονισμό και να μειωθεί.

Σκεπτικό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 12 Η ευδοκίμηση της προσφυγής εξαρτάται από την απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Δικαστήριο) επί της ερμηνείας των Συνθηκών.

- 13 Το τμήμα φρονεί ότι η υποβολή των προπαρατιθέμενων προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ επιβάλλεται για τους λόγους που αναφέρονται κατωτέρω, καθόσον τα εν λόγω ερωτήματα είναι κρίσιμα για την επίλυση της διαφωνίας που έχει ανακύψει σχετικά με διάφορους λόγους τους οποίους προβάλλει ο προσφεύγων στην προσφυγή του.

Διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και του εθνικού δικαίου

- 14 Οι νομοθετικές διατάξεις που εφαρμόζονται για την επίλυση της διαφοράς παρατίθενται ανωτέρω, στα κεφάλαια «Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης» και «Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου». Τα κατωτέρω αναφερόμενα έχουν συμπληρωματικό χαρακτήρα.
- 15 Ο επαρχιακός νόμος αριθ. 9 προβλέπει ότι η αυτόνομη επαρχία του Νοτίου Τιρόλου μπορεί να χορηγεί ενισχύσεις ανερχόμενες σε ποσοστό έως και 80% για την κατασκευή και επέκταση εγκαταστάσεων που προορίζονται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ως εκ τούτου, με την απόφαση του εκτελεστικού συμβουλίου της αυτόνομης επαρχίας αριθ. 1804 χορηγήθηκε ενίσχυση για τις εν λόγω εγκαταστάσεις με σκοπό την κατασκευή και επέκταση υδροηλεκτρικών σταθμών που θα τροφοδοτούν στάνες και καταφύγια. Περαιτέρω, με τον νόμο για τον ετήσιο προϋπολογισμό καθορίστηκε η μεταφορά των δαπανών στα επόμενα οικονομικά έτη.
- 16 Με την απόφαση περί ενισχύσεων SA.32113 η Επιτροπή ενέκρινε το προαναφερθέν καθεστώς ενισχύσεων. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι για το καθεστώς ενισχύσεων προβλέφθηκε συνολικός προϋπολογισμός ύψους 187 εκατομμυρίων ευρώ και, σε ετήσια βάση, 32 εκατομμυρίων ευρώ με διάρκεια έως 31 Δεκεμβρίου 2016. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της Επιτροπής, σχεδόν το ήμισυ των πόρων δεν συνιστά κρατικές ενισχύσεις, καθώς δεν προβλέπεται ρητώς η ακριβής διάρκεια.
- 17 Ιδίως όσον αφορά την προβλεπόμενη επενδυτική ενίσχυση για υδροηλεκτρικούς σταθμούς προοριζόμενους για στάνες και καταφύγια, η Επιτροπή αποφάσισε να μην προβάλλει αντιρρήσεις, καθόσον επρόκειτο περί κρατικής ενισχύσεως συμβατής με την εσωτερική αγορά με σκοπό την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ'.
- 18 Η Επιτροπή έκρινε εκ των προτέρων ότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε απομακρυσμένες περιοχές χωρίς σύνδεση στο δίκτυο δεν θα επηρέαζε σημαντικά τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών (σημείο 97 της αποφάσεως περί ενισχύσεων SA.32113).
- 19 Κατά την άποψη της Επιτροπής, το προβλεπόμενο καθεστώς σκοπό είχε να αντισταθμίσει μια πραγματική εδαφική ιδιαιτερότητα και δικαιολογείται αντικειμενικά από την ανάγκη να αντιμετωπισθεί με ορθολογικό τρόπο η έλλειψη αξιόπιστης και αποτελεσματικής τροφοδοσίας με ηλεκτρική ενέργεια των

απομακρυσμένων περιοχών του Νοτίου Τιρόλου. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση για την ηλεκτροδότηση των αγροτικών και αλπικών περιοχών του Νοτίου Τιρόλου είχε, εν γένει, θετικό αντίκτυπο, καθόσον συνέβαλε στην κατοχύρωση του δικαιώματος των καταναλωτών, και ιδίως των οικογενειών και των μικρών επιχειρήσεων, για αξιόπιστη και φιλική προς το περιβάλλον παροχή ηλεκτρικής ενέργειας (σημείο 98 της αποφάσεως περί ενισχύσεων SA.32113).

- 20 Κατά το άρθρο 41 («Επενδυτικές ενισχύσεις για την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές») του κανονισμού (ΕΕ) 651/2014, οι επενδυτικές ενισχύσεις για την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά και απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που καθορίζονται στη διάταξη αυτή.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 21 Ο πρώτος λόγος της προσφυγής θέτει το νομικό ζήτημα κατά πόσον η χορηγούμενη ενίσχυση ποσοστού 80% είναι ικανή να προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού και να επηρεάσει τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.
- 22 Τυχόν αρνητική απάντηση σε αυτό το ερώτημα θα είχε ως αποτέλεσμα την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξεως.
- 23 Επιπλέον, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου εκκρεμούν επτά ακόμη παρόμοιες υποθέσεις που βασίζονται στο ίδιο νομικό ζήτημα.
- 24 Σε αυτό το πλαίσιο, το τμήμα διατηρεί αμφιβολίες σχετικά με τον πραγματικό χρόνο λήξεως της ισχύος του εγκεκριμένου από την Επιτροπή καθεστώτος ενισχύσεως SA.32113.
- 25 Στην απόφαση περί ενισχύσεων SA.32113 αυτή καθαυτή δεν καθορίζεται ρητώς χρονικός περιορισμός του καθεστώτος. Μόνο από το απόσπασμα που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκύπτει ότι προβλεπόταν διάρκεια έως τις 31 Δεκεμβρίου 2016.
- 26 Ο επαρχιακός νόμος αριθ. 9 όριζε ότι οι αναγκαίοι πόροι για ενισχύσεις που προορίζονται για την κατασκευή μικρών υδροηλεκτρικών σταθμών για στάνες και καταφύγια, η σύνδεση των οποίων στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας είναι ανέφικτη χωρίς εύλογη τεχνική και οικονομική επιβάρυνση, πρέπει να καθορίζονται ετησίως με τον νόμο για τον προϋπολογισμό.
- 27 Αυτό συνέβη και μετά το 2016, ενώ και στον προϋπολογισμό της αυτόνομης επαρχίας προβλέπονταν αντίστοιχα ποσά για τα έτη 2017 και 2018.
- 28 Στην απόφαση περί ενισχύσεων SA.32113 η Επιτροπή θεώρησε συμβατό με την εσωτερική αγορά τον σκοπό που καθόριζε ο επαρχιακός νόμος αριθ. 9 αναφορικά με στάνες και καταφύγια χωρίς σύνδεση στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας.

- 29 Ως εκ τούτου, τίθεται το ζήτημα κατά πόσο το καθεστώς ενισχύσεως που αφορά την ηλεκτροδότηση στανών και καταφυγίων από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, το οποίο η Επιτροπή θεώρησε συμβατό με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2016.
- 30 Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο προπαρατιθέμενο ερώτημα, η ενίσχυση που χορηγήθηκε θα αποτελεί υφιστάμενη ενίσχυση, με συνέπεια η προσβαλλόμενη μείωση του ποσού αυτής να είναι παράνομη.
- 31 Αντιθέτως, σε περίπτωση θετικής απαντήσεως στο ερώτημα, θα πρόκειται για ενίσχυση χορηγηθείσα μετά την εγκεκριμένη από την Επιτροπή χρονική περίοδο. Ακόμα δε και αν δεν υπάρχει παραβίαση των όρων που επιβλήθηκαν από την Επιτροπή, θα επρόκειτο περί καταχρηστικής χορηγήσεως ενισχύσεων.
- 32 Στην περίπτωση αυτή θα έπρεπε να εξετασθεί αν το άρθρο 20 του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 έχει την έννοια ότι, σε περιπτώσεις καταχρηστικής χορηγήσεως ενισχύσεων, η Επιτροπή οφείλει να εκδώσει απόφαση περί ανακτήσεως πριν από την παρέμβαση της κρατικής αρχής.
- 33 Περαιτέρω, πρέπει να εξετασθεί αν οι εν λόγω ενισχύσεις είναι επίσης συμβατές με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ', όπως εκθέτει η Επιτροπή στην απόφαση περί ενισχύσεων SA.32113, δεδομένου ότι χορηγήθηκαν με σκοπό την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών περιοχών.